

מראי מקומות- בבא בתרא נ"ה

רצו לשאול לו כלום, בשביל שהוא אדם בטל, וסבורין שאין לו ממון, פטור, וצ"ע במאי פליגי.

(ה) **המצר והחצב מפסיקין בנכסי הגר, אבל**

לענין פאה וטומאה לא, וכו'- בביאור סוגיית הגמ', כ' התורת זרעים (כלאים ב', ח'), דעיקר יסוד דינא דהפסק בנכסי הגר, פאה, טומאה, ושבת, חלוקין הן זמ"ד, דלענין קנין חזקה הוא תלוי אם נחשב לגוף אחד או ב' גופים. ולענין פאה, אין הדין הפסק תלוי בגוף אלא בהשם שדה, אם השטח הנזרע נחשב השדה כשדה א' או כב' שדות, ואי"ז תלוי באם נחשב לגוף א' או לא, דיכול להיות גוף א' אבל מ"מ יש בו ב' שמות, וכן להיפוך. ולענין ספק ביאה לגבי טומאה, התם אין השאלה תלוי בגוף א' או באם נחשב שדה א', אלא אם נחשב אותו מקום חלק של מקום הטומאה או לא, ובעצם שייך שיהי' ב' קרקעות או ב' שדות נכללים באותו מקום גופא, וכן שייך להיות ב' מקומות בשדה א'. ולענין שבת, עיקר ההפסק הוא לענין רשות, לעשותו ב' רשויות, ואפשר דשדות הרבה נכללין ברשות א', וגם אפשר שיש הרבה רשויות בשדה א'. וכן הביא מהרמב"ן בסוף סוגיין, בריש נו., בהא דפיסלא מפסיק לענין שבת, כ' הרמב"ן דאילו לענין נכסי הגר אינו מפסיק, ואע"ג דאיכא דברים דמפסיקין לנכסי הגר ואין מפסיקין לשבת, הני מילי לענין מצר וחצר דקביעי, אבל לענין פיסלא לא. עכ"פ נראין מדברי הרמב"ן דאין הדברים תלויים זב"ז, דיכול להיות מפסיק לזה ולא לזה, או להיפוך.

(ו) **שר"א אומר ספק ביאה טהור, ספק מגע**

טמא- פ"י הרשב"ם, דס"ל דכיון שיש ב' ספיקות, א', אם נכנס, ואף אם נכנס, יש להסתפק אם בא למקום טומאה או לא, לכן הוי ספק ספיקא וטהור. אבל רבנן ס"ל מה לי שדה א' מה לי ב' שדות, חדא ספיקא הוא, האם הלך אצל הקבר והאהיל עליו או לא. וע' **בבינת אדם (כללי ס"ס, אות נ"ג), דהעיר דהא לכאו' הוי "שם אונס חד הוא", וספק א' הוא,**

(א) **ואריסותא דפרסאי עד מ' שנין-** מכאן הוכיח הרשב"א דהא דדינא דמלכותא דינא אינו רק לתועלת המלך, אלא אפי' בדברים שאינם שייכים להמלך אמרי' דינא דמלכותא דינא.

(ב) **ואריסותא דפרסאי עד מ' שנין- פ"י הרשב"ם,**

(א) דאף דאמרי' דעכו"ם אין לו חזקה, אבל לאחר מ' שנים יש חזקה לפרסאי, משום דינא דמלכותא דינא. (ב) אע"ג דבדרך כלל ג' שנים סגי לחזקה, מ"מ בפרס צריך מ' שנים לעשות חזקה, אפי' לישראל. אולם ע' בר' יונה שכ' דאין לפרש כן, "דסתם חוקי המלך על בני אומתו בלבד הן, ואפי' אם פירש והטיל הנהגתו על ישראל, כיון שיכול ישראל לכופף את חבירו בדיני ישראל, ואין המלך כופה אותן לדון באותן דינים והנהגות שהנהיג, נמצא שלא פקע זכותו של ישראל מחמת אותו דינא דמלכותא", וסיים דרק אם הולך חבירו לערכאות יכול לכופו לעשות כאותו דין, ואם הולך לערכאות משמתין ל'.

(ג) **אבל לכרגא לא... אפי' שערי דכדא**

משתעבדי לכרגא- הק' הרשב"א (ד"ה אם מכרו), איך נח' אם נשתעבד שערי דכדא לכרגא או לא, הרי נשאל למלך והוא מודע, ואיך אמרי' דהלכתא דלא כר"ה ברי' דר"י, הרי לכאו' הכל תלוי בדעת המלך. וכ' "אלא שכך הסכימו כל המחברים וכל המפרשים, דלא אמרו דינא דמלכותא דינא אלא בדברים שהם חוקי המלכים... ידועים ומוסכמים". וא"כ, שפיר י"ל דנח' בזה, האם נחשב "ידועים ומוסכמים" מה ששערי דכדא נשתעבד לכרגא.

(ד) **אבל אנדיסקי סיעתא דשמיא היא- כ' הנמוקי**

יוסף (כט: בדפיו), דהיינו חותם מן המלך שהוא בן חורין, והוסיף, "ודוקא שעשה לו המלך החותם קודם שעשה תביעתו או קודם שקבע המס על כלל העיר, אבל אם אחר שהטיל המס על כלל בני העיר פטרו, אינו נפטר מחלקו, שכבר חל החיוב עליו". אולם מבואר מהרשב"ם דאפי' לאחר שכבר קבעו המס על בני העיר, מ"מ אם שכחווהו או לא

ואיך קורין זה ספק ספיקא. וביאר דהחסרון דשם אונס חד הוא, היינו דאין ספק א' קרוב להתיר יותר מחבירו, אבל כל זמן דלצד ההיתר של א' מן הספיקות, אין כאן בית מיחוש כלל וכלל, אז אין כאן החסרון דשם אונס חד הוא ונלכאו' כוונתו כאן, דלפי הצד דלא בא, אין מקום כלל לשאול ולחקור. ואף אם אנו רוצים לצדד דבא, אף בזה יש מקום להתיר, ולכן אי"ז נקרא שם אונס חד], וע"ש לביאור יותר בדבריו. **ולכאו' עדיין יש להק', דהא לכאו' אי"ז ספק ספיקא המתהפך, וא"כ איך ס"ל לר"א למהני מדין ס"ס. וי"ל ע"פ מש"כ הש"ך (יו"ד ק"י, כללי ס"ס אות ט"ו), דלא אמרי' שצריך להיות ס"ס המתהפך היכא דצריך להתחיל מא' מן הספיקות, דמה דצריך להיות ס"ס המתהפך, היינו משום דאם אינו מתהפך, מהכ"ת להתחיל מהספק דיכול לעשות ממנה ס"ס, דלמא יש להתחיל מספק האחרת. ולכן, היכא דא"א להתחיל אלא מא' מהן, אז הדין הוא דיכול להתחיל מספק זה, ואי"צ להתהפך.**

והי' ר"א אומר ספק ביאה טהור וכו' - לעיל הבאנו דעת הרשב"ם דביאר דהמח' ר"א ורבנן הוא אם נחשב לספק א' או לא. וע' בתוס' שהביא מדעת רש"י דמפרש המח' באור"א, דר"א ס"ל דהיכא דליכא ספק מגע אלא ספק ביאה (דמיירי בשדה מלאה טומאה, ולכן אם בא, הא ודאי טמא, ולכן הוי רק ספק א'), טהור, דהא ילפי' ספק טומאה מספק סוטה, וספק סוטה נחשב כספק מגע ולא כספק ביאה. **ובשי' רבנן, כ' הרישב"א ורבנן סברי דבסוטה הוא דקפיד רחמנא אסתירה, משום דכל שאין כאן ייחוד בעריות אינו כלום, ולא הוחזקה טומאה כלל, אבל הכא, שהוחזקה טומאה, מה לי ספק ביאה מה לי ספק טומאה, כיון שנכנס כלל למקום הקביעות".** והק' תוס' מהמשנה בטהרות דמבואר דכל שאתה מרבה ספיקות ברה"י, מ"מ טמא, ואח"כ הביא מח' זו בין ר"א ורבנן, ולפי רש"י והרשב"ם אין ענין ר"א ורבנן למשנה זו כלל, דלפי הרשב"ם כ"ע מודו דס"ס טהור, וכל המח' הוא אם נחשב ספק א' או ב' ספיקות, ולפי רש"י המח' הוא אם למדין ספק מגע מסוטה או לא, אבל אין שייך כלל להא דמרבין ספיקות. **ולכן ביאר ר"ת דבזה גופא נח', דר"א ס"ל דלא**

אמרי' דכל המרבה ספיקות טמא, ורבנן ס"ל כהמשנה התם דכל המרבה ספיקות טמא, ולכ"ע הוי ס"ס. **וע' ברמב"ן דיישב לפי פי' הרשב"ם, דביאור במשנה זו היינו דכל עניני ספיקות טמאין, אבל יתכן דשפיר הוי ס"ס טהור לכ"ע** נוכנראה דלא הק' כתוס', אלא דהמשנה אינו מתאים עם דין של הרשב"ם, ולא משום דהוי משנה זו המשך המשנה דהתם, ולכן לא הק' אלא על הרשב"ם לא על פי' רש"י]. **ובביאור דברי ר"ת, כ' תוס' דרבנן ס"ל דכיון דבעצם אפי' בחד ספיקא צריכין ללכת בתר חזקה, ומ"מ אמרה תורה דטמא מספק, א"כ מה לי ספק א' מה לי תרי ספיקות. וביאר הקובץ שעורים (רמ"ו), דכיון דחזקה לא מהני לטהר, כן ספק ספיקא לא מהני לטהר. ואף דרוב מהני לטהר, מ"מ י"ל דרוב אינו נלמד מחזקה, דרובא עדיף, ולכן מהני לטהר אף אם חזקה לא מהני לטהר. אלא דהק', דאם עדיף ס"ס מחזקה משום דכרובא הוא, א"כ עדיין ק', למה לא מהני ס"ס לטהר, הרי מכח רוב הוא דמהני. ותי' דלשי' הזאת, מה דלא מהני ס"ס לטהר, אי"ז משום דילפי' מחזקה, אלא משום דכיון דס"ט ברה"י ודאי טמא הוא, א"כ אין כאן ס"ס לטהר, דדוקא היכא דספק אינו אסור בתורת ודאי, דאז הוקל האיסור מחמת הספק, וא"כ יכול להיות מותר לגמרי ע"י ס"ס. אבל היכא דאין האיסור הוקל ע"י הספק, שהרי כודאי הוא, לכן אינו יכול להיות מותר ע"י ס"ס (אבל מדברי תוס' מבואר עכ"פ דס"ל דלא מהני ס"ס מדין רוב).**

והי' ר"א אומר ספק ביאה טהור וכו' - לעיל הבאנו דעת הרשב"ם דביאר דהמח' ר"א ורבנן הוא אם נחשב לספק א' או לא. וע' בתוס' שהביא מדעת רש"י דמפרש המח' באור"א, דר"א ס"ל דהיכא דליכא ספק מגע אלא ספק ביאה (דמיירי בשדה מלאה טומאה, ולכן אם בא, הא ודאי טמא, ולכן הוי רק ספק א'), טהור, דהא ילפי' ספק טומאה מספק סוטה, וספק סוטה נחשב כספק מגע ולא כספק ביאה. **ובשי' רבנן, כ' הרישב"א ורבנן סברי דבסוטה הוא דקפיד רחמנא אסתירה, משום דכל שאין כאן ייחוד בעריות אינו כלום, ולא הוחזקה טומאה כלל, אבל הכא, שהוחזקה טומאה, מה לי ספק ביאה מה לי ספק טומאה, כיון שנכנס כלל למקום הקביעות".** והק' תוס' מהמשנה בטהרות דמבואר דכל שאתה מרבה ספיקות ברה"י, מ"מ טמא, ואח"כ הביא מח' זו בין ר"א ורבנן, ולפי רש"י והרשב"ם אין ענין ר"א ורבנן למשנה זו כלל, דלפי הרשב"ם כ"ע מודו דס"ס טהור, וכל המח' הוא אם נחשב ספק א' או ב' ספיקות, ולפי רש"י המח' הוא אם למדין ספק מגע מסוטה או לא, אבל אין שייך כלל להא דמרבין ספיקות. **ולכן ביאר ר"ת דבזה גופא נח', דר"א ס"ל דלא**